

Злагода О. В.,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Пічкуренко С. І.,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗЛОЧИННОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ВИКРАДЕННЯМ ЛЮДЕЙ

У статті 3 Конституції України передбачається, «що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1].

Право людини на особисту свободу досліджувалось упродовж тисячоліть найбільш прогресивними та видатними мислителями кожної епохи. Людство намагається забезпечити реалізацію права на свободу і на особисту недоторканість, яке виключає перебування у рабстві або у підневільному стані, нормативними документами, а також активною міжнародною взаємодією у цьому питанні, в сучасному світі і, зокрема, в Україні набуває тривожних форм, найбільш загрозливою з яких є викрадення людей.

Останнім часом спостерігається стійке зростання інтересу наукової спільноти до цієї проблематики. Якщо історичні дослідження проблем викрадення і рабства І. Левіна, В. Зубкової, І. Тяжкової були здійснені ще в минулому столітті, то криміналістичні, кримінально-правові та оперативно-розшукові дослідження О. Володіної, В. Клімова, А. Дубровіної. Проблема викрадення людей та суміжні проблеми розглядаються у працях О. Авраменка, І. Малютіна, А. Політової, Я. Соколової та інших.

Необхідно констатувати, що проблема викрадення людей недостатньо комплексно досліджена в Україні і має певні прогалини в нормативно-правовому регулюванні і в організаційно-управлінському забезпеченні.

Викрадення людей – досить давнє соціальне явище, історія свідчить, що воно існувало на різних ступенях розвитку людства, кожного разу змінюючи свій зовнішній вигляд. З давніх часів викрадення людей було пов'язане із торгівлею, рабством, оскільки викрадати та продавати можна було того, хто перебув у власності, тобто раба.

У науковій літературі вирізняють велику кількість історичних форм рабства, які суттєво відрізняються залежно від країни, історичного етапу розвитку суспільства тощо. Ознаки класичної моделі рабства були притаманні країнам Давнього Сходу, давньогрецькому суспільству, державі у період Римської імперії, окремим країнам в епоху Середньовіччя [2, с. 161].

Вперше кримінальну відповідальність за викрадення людини передбачено ст.146 Кримінального кодексу України від 2001 року [3]. У кримінальних кодексах УРСР в редакціях 1927 та 1960 року встановлювалася відповідальність за викрадення чужих дітей, а вразі викрадення людини дії кваліфікувалися як незаконне позбавлення волі [4].

Викрадення людей відоме ще з часів договору росіян з греками. Про це свідчать античні міфи Стародавньої Греції. У давньоримській легенді розповідається про те, що після заснування Риму серед його жителів не було жінок, сусідні ж племена не хотіли укладати шлюбів з римлянами. Тоді перший цар Риму Ромул наказав викрасти сусідніх собінянських дівчат.

У середині XIX у світі стає масовим таке явище як викрадення африканських негрів і продаж їх у рабство. Починає використовуватися нове слово «black birding» «чорні дрозди».

За часів правління королеви Франції Вікторії (1819–1901 рр.). Викрадення дітей стає кримінально караним. У даний час за англосаксонським правом викрадення людини визнається дрібним злочином і не тягне суворої відповідальності [5, с. 58].

Розглянувши законодавство XVIII–XIX ст. можна зробити висновок, що кримінальні кодекси вищезазначених країн передбачали відповідальність за викрадення людей. Однак закон, перш за все, захищав інтереси «слабкої» частини населення - жінок і дітей. Так, Кримінальне положення Німецької імперії в розділі 18 «Злочини і провини проти особистої волі» передбачає викрадення особи жіночої статі проти її волі для примушення її до вступу в шлюб. Покаранням у даному випадку – було ув'язнення на строк до десяти років. Окремо передбачена відповідальність за викрадення неповнолітніх жіночої статі (§ 237 Положення) і неповнолітніх для жебрацтва чи корисливих (аморальних) цілей (§ 235 Положення); викрадення за допомогою обману, погрози або сили.

Викрадення людей були поширені і у Франції. Французьке Кримінальне положення (1863 р.) передбачало наступні види викрадень: а) викрадення дитини; б) неповнолітніх; в) за згодою викраденого, не досягнувшого шістнадцятирічного віку; г) проти волі викраденого, недосягнувшому шістнадцятирічного віку. Закони були надзвичайно суворі і мали єдину мету – сприяти нерівним шлюбам .

У кримінальне законодавство Сполучених Штатів Америки норма про відповідальність за викрадення людини була введена тільки в 1932 році, коли був викрадений син відомого авіатора Ліндберга. Роз'яснення цієї справи в засобах масової інформації, увага до нього світової спільноти зробили вплив на законодавців і сприяли прийняттю двох статей 1201 і 1202 в розділі 18 Зводу законів США, що передбачають відповідальність за викрадення людини (цю норму до тепер називають «законом Ліндберга»). Прийняття цієї норми мало одну мету – повернути сина авіатора живим, так як тільки в цьому випадку викрадачам не загрозувала смертна кара [6, с. 11].

Разом з тим, наведені відомості не розкривають об'єктивної картини. Це пов'язано з високим ступенем латентності злочину, що розглядається.

Суспільна небезпечність злочинів пов'язаних з викраденням людей полягає в тому, що таке діяння посягає на недоторканість людини, яка охороняється та гарантується Конституцією України [1].

Відсутність сучасних методик розкриття злочинів пов'язаних з викраденням людей, а також недосконалість чинного законодавства, недостатній рівень професіоналізму працівників, наявність зловживань з їхнього боку спричиняють виникнення серйозних труднощів при розкритті злочинів цієї категорії. Часто виникають такі обставини, коли розслідування зазначених злочинів стає безперервним, а встановити злочинців неможливо.

Таким чином, питання, пов'язане з історичним дослідженням викрадення людини дозволить поглиблено зрозуміти природу викрадення людини, а також охопить широке коло не тільки кримінально-правових, кримінально-процесуальних, а й оперативно-розшукових аспектів.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. – № 30.
2. Бровко Н. Торгівля людьми як соціальне явище: історико-культурологічний аспект // *Право України*. – 2009 – № 8.
3. Кримінальний кодекс України, прийнятий сьомою сесією Верховної Ради України від 5 квітня 2001 року.
4. Кримінальний кодекс України (Орган: Верховна Рада УРСР, дата: 28.12.1960)
5. Нікіфоров Б.С., Решетников Ф.М. Сучасне американське кримінальне право. М.: Наука, 1990. С. 123.
6. Папуга А.П. Организационно-тактические особенности расследования похищения человека Автореф.: канд. юрид. наук. – Волгоград, 2001. – 25.

Іващенко В. О.,

професор кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПІДРОБКУ ГРОШЕЙ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Серед кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності є виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут, зокрема, підроблених грошей. Це передбачено ст. 199 Кримінального кодексу України (далі – КК). Підробка грошей